

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903.

Andra Kammaren.

N:o 10.

Lördagen den 7 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträden den 29 och den 31 nästlidne januari förda protokoll.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll:

År 1903 den 6 februari sammanträdde kamrarnes valmän för utseende af Riksdagens kommitterade för tryckfrihetens vård.

Sedan ledamoten af Första Kammaren herr Melin med stöd af § 12 utaf reglementariska föreskrifter för Riksdagen förklarar valnämndens sammankomst öppnad, företogs upprop af valmännen, och befunnos hafva kommit tillstådes från Första Kammaren alla dess valmän med undantag af herrar af Ekenstam, C. A. Tamm, samt friherre Carl Klingspor, i hvilkas ställe anmälde sig herrar Lilliesköld och Lundberg, samt från Andra Kammaren alla valmännen.

Vid anställdt val af ordförande utsågs därtill herr Melin.

Sedan 108 § regeringsformen samt 70 och 75 §§ riksdagsordningen upplästs, företogs valet och befunnos efter dess slut hafva blifvit till kommitterade för tryckfrihetens vård utsedde:

professoren <i>Gustaf Oskar Augustin Montelius</i>	med 23 röster
f. d. borgmästaren <i>Frans Krook</i>	” 23 ”
fullmäktigen i Riksgäldskontoret <i>Johan Johansson</i>	” 23 ”
riksantikvarien <i>Hans Hildebrand</i>	” 23 ”
f. d. justitierådet <i>Carl Frithiof Svedelius</i>	” 23 ”
f. d. bibliotekarien, fil. dr. <i>Harald Ossian Wieselgren</i> ..	” 23 ”

Stockholm den 6 februari 1903.

Olof Melin.

Robert Dickson. Emil Hammarlund. Julius Centerwall.

Andra Kammarens Prot. 1903. N:o 10.

Jämte det protokollet lades till handlingarna, beslöt kammaren, att Riksdagens kanslideputerade skulle om detta val underrättas äfvensom anmodas att låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag till förordnanden för de valde.

§ 3.

Härefter företogs val af sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning äfvensom af tre suppleanter för dessa revisorer, och befunnos efter valförrättningarnas slut hafva blifvit utsedde till

revisorer:

herr <i>A. Henricson</i>	med 193 röster	
„ <i>C. Persson</i> i Stallerhult	„ 193	„
„ <i>E. Hammarlund</i>	„ 191	„
„ <i>G. Odqvist</i>	„ 191	„
„ <i>J. Bromée</i> i Billsta	„ 190	och
„ <i>P. O. Lundell</i>	„ 185	„

Närmast i röstetal kom herr *K. H. Branting* med 9 röster.

suppleanter:

herr <i>P. P. Waldenström</i>	med 105 röster
„ <i>A. Wiklund</i>	„ 102
„ <i>P. Olsson</i> i Fläsbro	„ 102

de båda sistnämnda efter lottning med herr *A. P. Gustafsson* i Sjögesta, hvilken jämväl erhållit 102 röster.

Ordningen mellan herrar Wiklund och Olsson, sådan den här ofvan angifvits, bestämdes jämväl genom lottning.

Närmast i röstetal kommo herrar *E. Beckman* och *E. O. V. Wavrinsky* i Stockholm, hvardera med 96 röster.

§ 4.

Vidare företogs val af tjugufyra valmän för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning äfvensom af sex suppleanter för desse valmän; och utsågos därvid till:

valmän:

herr <i>H. Andersson</i> i Västra Nöbbelöf	med 182 röster
„ <i>W. Andersson</i> i Bråborg	„ 182
„ <i>J. E. Biesert</i>	„ 182
„ <i>J. Bromée</i> i Billsta	„ 182
„ <i>A. T. Carlheim-Gyllensköld</i>	„ 182

herr	<i>L. Eriksson</i> i Bäck	med 182 röster	
”	<i>A. Hansson</i>	” 182	”
”	<i>J. G. Hazén</i>	” 182	”
”	<i>A. Henricson</i>	” 182	”
”	<i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan	” 182	”
”	<i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	” 182	”
”	<i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	” 182	”
”	<i>S. H. Kvarnzelius</i>	” 182	”
”	<i>J. T. Larsson</i> i Lund	” 182	”
”	<i>L. P. Mallmin</i>	” 182	”
”	<i>S. Nordström</i> i Höglunda	” 182	”
”	<i>J. Nydal</i>	” 182	”
”	<i>O. Persson</i> i Killebäckstorp	” 182	”
”	<i>A. Petersson</i> i Påboda	” 182	”
”	<i>C. F. Petersson</i> i Dänningelanda	” 182	”
”	<i>E. Wijk</i>	” 182	”
”	<i>A. Wiklund</i>	” 182	”
”	<i>C. G. Österberg</i>	” 182	och
”	<i>D. M. Lyckholm</i>	” 181	”

suppleanter:

herr	<i>O. H. Svensson</i> i Saläng	med 150 röster	
”	<i>C. J. Ödman</i>	” 144	”
”	<i>P. Svensson</i> i Bondön	” 144	”
”	<i>O. G. Erikson</i> i Öfre Odensvi	” 144	”
”	<i>J. E. A. Ohlsson</i> i Halmstad	” 144	och
”	<i>O. Emthén</i>	” 143	”

Ordningen mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3 och 4 här ofvan omförmälda val.

§ 6.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herr *S. Söderbergs* motion, n:o 129, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2; och

herr *S. H. Kvarnzelius'* motion, n:o 130, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 7.

Till afgörande förelåg lagutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894.

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.*

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

Genom proposition, n:o 12, af den 31 december nästlidet år, hvilken blifvit af båda kamrarne till lagutskottet hänvisad, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894.

Häri genom förordnas, att 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894 skall erhålla följande ändrade lydelse:

I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under förfövande af groft brott.

Utskottet hemställde, att ifrågarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Risberg, som anförde: Herr talman, mina herrar! Med erkännande af de stora praktiska svårigheter, som möta vid tillämpningen af nu gällande bestämmelser rörande själfspillingars jordfästning i stillhet, inser jag, att förra Riksdagen hade fullt fog för sin framställning i detta ärende och likaså Kungl. Maj:t för det nu framlagda, af lagutskottet helt kort tillstyrkta förslaget om ändrad lag i samma ärende.

Från denna sida sedt, har jag ingenting att invända mot själfva denna lagändring, men jag känner mig uppfordrad att mot en viss del af den motivering, hvarpå föredragande departementschefen uti sitt anförande till statsrådsprotokollet grundar sitt förord för upphäfvande af 1894 års stadgande rörande begrafningssätt för själfspillingar, i det fall, då detta begrafningssätt äger tillämpning, nämligen då själfmord sker med vett och vilja, med förståndets fulla bruk, rikta en gensaga, och det är mot den del af motiveringen, hvori herr statsrådet såsom skäl för sin tillstyrkan anför, att användandet af denna form af jordfästning af den stora allmänheten oundgängligen uppfattas som en kyrkans dom öfver den afidne och där han betecknat denna uppfattning som föräldrad.

Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten uppå, att uttrycket »kyrkans dom öfver den afidne» är ett tvetydigt uttryck. Vill man däri lägga den betydelsen, att man därmed förnekar, att det själfmord, som sker med berådt mod, är en förbrytelse icke blott mot naturens lagar utan fast mer mot guds i sedelagen gifna bud, och om man därjämte vill därmed fränkänna kyrkan — det må vara hvilket kyrkosamfund som hälst — rätten, för att icke säga plikten att i en af sina kyrkliga handlingar inför sina medlemmar ge uttryck åt den grundsatsen, att själfmordet, som i det fall, som här är i fråga, ofta, om icke oftast, står uti påtagligt sammanhang med ett föregående lif uti förvillelser och brott, är ett nytt och tillagdt brott, så måste jag på det bestämdaste motsätta mig en sådan uppfattning.

Den stora allmänheten betraktar lyckligtvis ännu ett dylikt själfmord såsom ett straffvärdt brott, en synd, hvaråt kyrkan må klart och bestämdt ge uttryck. Denna uppfattning delar jag utaf djupaste öfvertygelse, och det kan icke sägas, att den är föråldrad, det vore ödesdigert, helt visst mycket ödesdigert, om den så blefve.

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

Hvilken uppfattning, som varit medbestämmande vid förslagets tillkomst, synes af Riksdagens skrifvelse förra året till Kungl. Maj:t i ärendet. Det säges där: »Bestämmelsen, att den, som förgjort sig själf, i allmänhet ej finge begrafvas under samma högtidliga former som den, hvilken »kristligen lefvat», torde härleda sig från uppfattningen om själfmordet såsom i och för sig ett mot religionens och sedelagens bud begånget brott, mot hvilket kyrkan och samhället borde äfven på något yttre sätt uppträda, samt att ett bestämdt uttryck borde gifvas däråt, att en kränkning af detta bud blifvit begången. Enligt Riksdagens uppfattning föreligger emellertid hvarken för kyrkan eller samhället ett verkligt behof att på något särskildt sätt gifva stöd och styrka åt en dylik uppfattning, allra minst genom stadgande om olika sätt, hvarpå jordfästning må äga rum.

Det har dock af de på grund af denna skrifvelse hörda kyrkliga korporationerna, hvilkas vitsord väl i detta fall borde tillmätas någon betydelse, konstaterats, att ett sådant behof förefinnes.

I alla händelser skulle äfven efter det nya lagförslagets antagande kvarstå en undantagsbestämmelse rörande begrafningssättet, hvarigenom den »gamla» grundsatsen om brottets brännmärkande på detta sätt blefve bibehållen, nämligen i fråga om afrättade och dem, som ljutit döden under föröfvande af groft brott.

Mig synes, som om regeringen, genom att icke taga afstånd ifrån det argumentet, att kyrkan gör sig skyldig till ett kärlekslöst dömande genom det begrafningssätt, som nu är gällande för uppsåtliga själfmördare, därmed gifver stöd och styrka åt den lösliga lifsåskådning, som alltmer vinner utbredning, och hvilken haft till följd, att mången utan känsla af evighetsansvar till och med betraktar själfmordet som en försonande gärning inför medmänniskors ögon för begångna brott.

Herr talman, jag anser, att de praktiska svårigheter för en rättvis tillämpning, som så klart framlagts i propositionen och som tala för en ändring af ifrågavarande lag ensamt och tillräckligt motivera det föreliggande lagförslaget. Jag yrkar på grund däraf bifall, men med bestämdt ogillande af motiveringen i den del jag nu påpekat.

Herr Trana: Herr talman! Oaktadt jag icke i allo kan dela de åsikter, som äro uttalade af den siste talaren, kan jag likväl icke gå så långt som han, så att jag skulle vilja rösta för bifall till det nu föreliggande lagförslaget. Med den uppfattning, jag hyser i frågan, hade jag utan tvifvel varit med om Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t förlidet år med den begäran, som däri framlades. Men jag tror, att denna skrifvelse blifvit något missuppfattad. Hvarken af

Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)

den motion, som vid förra riksdagen afgafs i ärendet, eller af lagutskottets då afgifna betänkande kan jag finna anledning antaga, att Riksdagen afsett andra själfspillingar än sådana, som äro det i vanlig bemärkelse, således icke själfspillingar, som tillika och i sammanhang med själfmordet begått sådant brott, att, om de därunder ljutit döden, de icke skulle fått vanlig begrafning. Jag anser sålunda, att Kungl. Maj:t har gått utöfver Riksdagens petikum. Är det så, är också omdömet om detta lagförslag fälldt, ty herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet säger själf i sin föredragning af ärendet, att det synes lämpligast att icke sträcka ändringen utöfver hvad Riksdagen begärt. Herr departementschefen yttrar vidare, att det endast behöfves en ändring af handboksformuläret, för att lagen skall kunna på ett fullt tillfredsställande sätt tillämpas. Jag tillåter mig vara af en annan mening. Det är två paragrafer i lagen den 25 maj 1894, som jag anser hafva bort undergå förändring. Det är dels första paragrafen, som lyder: »När dödsfall timar inom svenska kyrkan, skall detsamma vid den högmässogudstjänst, som näst efter skedd anmälan om dödsfallet inträffar i den församling, där den aflidne var kyrkoskrifven, genom kyrkoherdens försorg tillkännagifvas med tacksägelse i den ordning kyrkohandboken föreskrifver.» Det står sålunda, att det skall vara tacksägelse. Hvad betydelse man än vill inlägga i detta ord, är dess mening dock så pass tydlig, att det bort försvinna ur lagen. Handboken kan ju icke ändras så, att tacksägelsen utan vidare tages bort. Dels heter det i 7 paragrafen: »Vid jordfästning i vanlig ordning må de i svenska kyrkan öfliga ceremonier med klockringning, procession, sorgmusik och sång brukas.» Jag anser, att det skulle leda till orimligheter vid lagens tillämpning, om en person, som strax efter begäendet af ett groft brott tager lifvet af sig för att undgå rättvisans hand, skulle hafva rätt att begravas under klockringning, procession, sorgmusik och sång. Den eventualiteten är icke utesluten, att, om någon begär ett med själfmord förenadt brott mot offentlig myndighet, samhällets argaste fiender skulle kunna med lagen i hand yrka, att dessa ceremonier skulle iakttagas vid själfspillingens begrafning. Jag anser detta så pass betänkligt, att jag icke kan vara med om bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Och jag tror, att massan af folket skulle känna sig upprörd i sin religiösa känsla, om en lag, som leder till dessa orimligheter, blefve af Riksdagen antagen.

Detta är en sida af saken. Men jag vill äfven beröra en annan sida med ett par ord.

Då 1894 års förordning ersatt 18 kap. kyrkolagen och tillkommit efter kyrkomötets hörande samt således är af kyrkolags natur, är det klart, att den sålunda icke kan ändras utan kyrkomötets samtycke. Att ett sådant samtycke skulle kunna erhållas, anser jag vara alldeles omöjligt. Under sådana förhållanden skulle man ju kunna afvakta kyrkomötets veto. Men jag tycker, att det vore mera praktiskt, om Riksdagen komme med ett förslag, som hade utsikt att kunna af kyrkomötet antagas. Jag tror, att det skulle låta sig göra — det är mycket svårt att skriva en lag, som

icke kan blifva föremål för anmärkning — om man affattade ändringsförslaget på detta sätt:

»I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad, så ock den, som ljutit döden under föröfvande af groft brott, äfvensom den, som i sammanhang med föröfvande af sådant brott tagit sig af daga, utan att enligt läkares intyg därvid hafva saknat förståndets fulla bruk.»

Nu blir Riksdagens beslut, enligt min uppfattning, endast ett tomt hugg i luften. Riksdagen säger ja, kyrkomötet nej! Man kommer ingen väg. Jag tror därför, att det vore bäst, om ett sådant förslag, som jag framställt, blefve antaget. Då jag emellertid icke har någon förhoppning om, att något nytt lagförslag i ärendet vid denna riksdag skall kunna behandlas, får jag nöja mig med att yrka afslag, i afbidan på att vid en kommande riksdag ett enligt min uppfattning klokare och mera välbetänkt förslag må kunna framkomma.

Om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894.
(Forts.)

Herr von Schéele: Herr talman, mina herrar! När detta ärende här sista riksdagen behandlades, förekom ingen diskussion, och jag fann då icke anledning att under sådant förhållande begära ordet. Men äfven positiva skäl funnos för min tystnad. För den människovänlighet, som i motionen framträdde, hyste jag sympati, så mycket mer som jag under egen ämbetsutöfning pröfvat på de stora olägenheter, som äro med nuvarande lagstifning i detta afseende förbundna. Därjämte delade jag den fullvissa öfvertygelse, som uttalades utaf lagutskottets herr ordförande, då han deltog uti diskussionen om denna sak i Första Kammaren, nämligen att Kungl. Maj:t icke skulle känna sig af ordalydelsen i Riksdagens skrifvelse hindrad från att på något följdriktigare sätt söka uppnå det däri angifna syftet. Äfvenså hyste jag den förhoppningen, att någon hänsyn skulle tagas till de uttalanden, som förut måste inhämtas af kyrkliga myndigheter, där lekmannaelementet jämväl är starkt representeradt, för att icke tala om en möjligen föregående utredning af frågan inom kyrkomötet, i hvilket ju präster och lekmän till lika antal deltaga.

De betänkligheter mot det föreliggande lagförslaget, som jag nu känner mig förpliktad att uttala, äro af tre slag: formella, reella och personliga.

Den lydelse, som denna lag hade före den 25 maj 1894, var åtminstone följdriktig, då det däri föreskrefs, att »med deras begrafning, som hafva fört ett ogudaktigt leverne och dö uti grofva synder, skall prästen sig icke förhå, utan det hos världslig rätt angifva, att däröfver må ransakas och dömas, huru med deras begrafning förhållas skall. Ofver själfspillingar ransakas och dömes i lika måtto vid världslig rätt.» Huru då detta stadgande ändrades, veta vi alla, och att denna ändring medförde åtskilliga fördelar, det behöfver jag knappast påpeka. Ty först och främst vanns därigenom, att man undgick det dröjsmål med jordfästningen, som på grund af den bestämelse jag nu uppläst belf en nödvändig följd. Tillika undanröjdes i någon mån den svårighet, som låg i själfva domsgrunden, på samma gång som större afseende fästes vid till-

Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)

räkneligheten, något som man ju icke kan annat än glädjas öfver. Men lika visst måste man beklaga den brist på enhetlighet och konsekvens, som vidlåder redan 1894 års formulering och — jag vore frestad att säga — i kanske ännu högre grad den nu föreslagna formuleringen. Härutinnan tillåter jag mig blott hänvisa till hvad den föregående talaren anfört, och som synes mig vara nog.

Går jag öfver till att se saken ur reell synpunkt, skall jag till en början erkänna den icke oväsentliga förbättring, som det föreliggande lagförslaget i tvänne afseenden tillför oss. I första rummet är det en beaktansvärd rättelse, att *utan egen skuld* utgått. Detta fordrar icke endast kristlig barmhärtighet, utan all rättvisa vid jämförelse med andras analoga förhållande. Hur ofta har ej en människa någon skuld i det som förorsakar hennes död! Vidare må det erkännas såsom ett godt, att läkare och präst fritagits från det snart sagdt orimliga ansvar, som nu hvilar på den förre för ett rätt afgifvande och på den senare för ett rätt brukande af det föreskrifna intyget om förefintlig sinnesförvirring vid själfmordets begående, för att jordfästningen skall få förrättas på öfifigt sätt.

Vid sidan af dessa fördelar står dock en vida större olägenhet, som synes mig vara med det föreliggande förslagets obetingade antagande förbunden, hvilken den förre talaren påvisade, ehuru han, besynnerligt nog, icke fann sig däraf förhindrad att yrka bifall till utskottets hemställan om bifall till den kungliga propositionen. Jag menar den skada, som skulle förorsakas genom att åsidosätta eller uraktlåta upprätthållandet af vårt folks medvetande om hvad som är orätt och aktningen för det rätta äfven på detta område. En af forntidens vise har sagt, att det är lättare att bygga en stad i luften än att upprätta och bibehålla en stat utan religion, och detta hans yttrande har jag alltid fattat så, att religionens samhälleliga betydelse skulle vara att upprätthålla skillnaden mellan rätt och orätt — rättfärdighetsidéen och ansvarskänslan. Mig förefaller det obestriddigt, att ett försvagande af dessa, för samhällets bestånd omistliga krafter i ett visst afseende sker, om man i det afseendet tager bort ur lagen ett slags straffbestämmelser, som man i andra likartade afseenden behåller kvar. Redan i den skrifvelse till Kungl. Maj:t, hvarpå detta uteslutningsförslag hvilar, har Riksdagen förklarad, enligt dess uppfattning, hvarken för kyrkan eller samhället ett verkligt behof föreligga att på något särskildt sätt gifva stöd och styrka åt den uppfattningen, att själfmordet i och för sig vore ett mot religionens och sedelagens bud begånget brott. Härpå har nu rättens högste målsman i vårt land tagit fasta på ett sätt, som, jag bekänner det, ingifver mig stora farhågor. Och då herr justitieministern inför Kungl. Maj:t uttalar såsom sin åsigt, att han för det sålunda motiverade förslaget äger stöd i den allmänna uppfattningen, så vågar jag, trots nämnda riksdagsskrifvelse, mot den åsikten inlägga en bestämd gensaga. Folket betraktar själfmördaren såsom en fältflykting, som fegt rymt från sin post i i livvets strid, och vill nog icke se hans handling, där den skett med

berådt mod, med vett och vilja, offentligt bedömd annorlunda än deras handlingar, som framgent skola jordfästas i stillhet.

Slutligen vill jag ur personlig synpunkt yttra något om det framställda lagförslagets sannolika verkningar, därest det verkligen blefve lag. Att någon hugnad därigenom skulle beredas en och annan själfspillings anhöriga i deras dubbla sorg, må gärna erkännas såsom ett tacknämligt godt. Blott det icke skedde på bekostnad af större och ännu dyrbarare, jämväl personliga intressen. Och detta befarar jag i två särskilda riktningar: först med hänsyn till den olycklige själf, för hvilken jordlifvets börda blifvit för tung för att kunna af honom undergifvet bäras; sedan i afseende på de efterlevande i de vida flere fall, där ingen grund till en med den ifrågasatta lagändringen helt visst förbunden ändring i jordfästningsritualen förefinnes.

Hvad då vidkommer den, som frestas att i förtviflan taga lifvet af sig, så är ju uppenbart, att en människa i sådant läge ingalunda lär hållas tillbaka från den förtviflade gärningen genom några förefintliga lagbestämmelser rörande begrafningssättet. Men lika visst synes det mig vara, att den för handen varande folkmeningen om själfmordets etiska beskaffenhet kan, ehuru omedvetet, öfva en icke dess mindre ganska betydelsefull inverkan på honom i det afgörande ögonblicket. Det vore hårdt att genom något, som kunde bidra till den folkliga själfmordsuppfattningens slappande, beröfva den svage det stöd, som han då behöfver så väl.

För de efterlevande åter innebure det säkerligen i 99 fall af 100 — jag menar vid de normala dödsfallen — ett nytt sorgeämne, om den af justitieministern ifrågasatta »jämknings- i jordfästningsritualen» komme till stånd, hvarigenom de trösterika orden om den bortgångnes *hädankallande af Gud* måste utgå. Visserligen skulle detta, ytligt sedt, »icke möta svårighet», men hvilken hjärtesorg skulle det icke förorsaka många, många inom svenska folket, hvars intressen i stort vi ju främst hafva att häfda? Önskar man, att en dådkraftig religiositet allt framgent måtte förblifva hos vårt folk, får man akta sig för att utvattna och förflacka det, hvari denna lifs-åskådning gifvit sig fasta uttryck till kommande släktens värn och ledning.

Något uttalande om, huru saken torde med dess närvarande läge bäst ordnas, anser jag icke platsen vara här att nu göra, liksom jag ej heller finner mig böra yrka vare sig återremiss eller afslag, utan inskränker mig till att, såsom skett, angifva min ställning.

Häruti instämde herrar *Redelius* och *Hazén*.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Berger*: Herr talman, mina herrar! Då den förevarande propositionen rönt motstånd, anhåller jag att med några ord få försvara densamma.

Om man söker göra sig reda för hvad jordfästning i stillhet egentligen betyder, så kan man i ifrågavarande hänseende skilja

Om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894.
(Forts.)

Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)

mellan två olika uppfattningar, en lekmanuuppfattning och en de kyrkliga myndigheternas uppfattning.

Lekmanuuppfattningen är, att kyrkan genom jordfästning i stillhet uttalar en dom öfver den aflidne, den domen, att han begått en synd, en brottslig gärning.

Detta betraktelsesätt godkännes icke af de kyrkliga myndigheterna. Deras uppfattning är, att kyrkan alls icke vill genom jordfästningen i stillhet uttala någon dom, utan endast vill uttrycka sin sorg däröfver, att en människa tagit sitt eget lif. Hvilkendera af dessa bägge uppfattningar än må vara den riktiga, anser jag emellertid i hvarje fall vara uppenbart, att jordfästning i stillhet för själfspillingar bör afskaffas. Ty kyrkan har naturligtvis ingen rättighet att uttala någon dom öfver en afliden person, detta desto mindre som kyrkan, lika litet som någon annan, kan uttala en ofelbar och rättvis dom öfver honom. Och hvad beträffar kyrkans sorg öfver själfspillingens gärning, har, så vidt mig är bekant, någon giltig grund icke anförts till stöd därför, att kyrkan måste eller bör på ifrågavarande sätt uttrycka sin sorg öfver själfmordet. Tvärtom synas alla skäl tala därför, att kyrkan icke bör på detta sätt uttrycka sin sorg öfver själfspillingens gärning. Ty dels uppfattar allmänheten jordfästning i stillhet såsom en dom öfver den aflidne; men en sådan dom vill ju kyrkan icke uttala. Och dels kan det ej vara lämpligt att uttrycka sin sorg med sådana medel, att därigenom framkallas en annan, en ny sorg, och en ny sorg framkallar kyrkan ovedersägligen hos de efterlevande anförvanterna till den, som jordfästes i stillhet.

Af ett par talare hafva mot ifrågavarande kungl. proposition vissa anmärkningar blifvit gjorda, hvilka jag anhåller att härmed få bemöta.

Det har sagts, att man bort föreslå upphäfvandet af det nu förevarande stadgandet, äfven i hvad detsamma afser, att den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvandet af groft brott, skall i stillhet jordfästas. Ja, det är ju möjligt, att det varit lämpligt att utsträcka förslaget så långt. Men jag fruktar dock, att, om regeringen framkommit med ett så vidtgående förslag, man tagit sig anledning att därifrån hämta ytterligare stöd för yrkandet om afslag på den kungl. propositionen. Och för öfrigt har ju stadgandet om jordfästning i stillhet för den, som afrättats eller ljutit döden under föröfvandet af groft brott, synnerligen liten praktisk betydelse. Därför tror jag, att yrkandet, att regeringen bort gå ännu längre med sitt förslag, icke gärna kan för kammaren vara ett skäl att afslå det föreliggande förslaget.

Det har också blifvit anmärkt, att, om förslaget skulle kunna bifallas, man äfven uti andra delar skulle behöfva ändra lagen om jordfästning. Jag tillåter mig att emot den ärade talaren från Göteborg, hvilken gjorde denna anmärkning, åberopa högsta domstolens auktoritet. Högsta domstolen har ansett, att endast den nu ifrågavarande paragrafen behöfde ändras.

Slutligen anhåller jag att få med ett par ord bemöta ett ytt-

rande af herr biskop von Schéele. Han sade, att samhället skulle, om ifrågavarande lagförslag antoges, underkänna, att själfmord vore någonting orätt. Men om alla begrafvas på ett och samma sätt, uttalar sig ju samhället alls icke om, huru själfmord skall betraktas. Samhället har naturligtvis, om detta lagförslag antages, kvar sin uppfattning, att själfmord är någonting orätt; och man behöfver väl icke uttala hvarje uppfattning som man kan hysa.

Jag tillåter mig uttala den förhoppning, att Andra Kammaren vidhåller sin i denna sak förut uttalade åsikt.

Herr Olsson i Heden: Herr talman! Då jag är nykommen i kammaren, är det kanske litet djärft att redan uppträda i en fråga af så pass vidlyftig innebörd som den föreliggande, men då jag tror mig hafva erfarit, att sympatierna inom denna kammare ligga så för den föreliggande frågan, att möjligtvis beslut kommer att fattas i öfverensstämmelse med det föreliggande förslaget, så kan jag icke för min personliga del göra annat än däremot uttala min protest.

Frågan har ju blifvit från saklig synpunkt ganska uttömmande diskuterad här i kammaren, men jag anser, att det kanske kunde vara önskvärdt, att någon bland de verkliga allmogemännen uttalar den uppfattning, som jag tror inom allmogens breda lager gör sig gällande i afseende på denna fråga.

Det skäl, som Kungl. Maj:ts regering i hufvudsak anført för lagens antagande, är just att ifrågavarande stadgande om själfspillingars jordfästning i stillhet, hvilket ej drabbar den felande själf, icke kan antagas inverka till förhindrande af gärningen, men däremot ofta för den aflidnes anhöriga och öfriga närstående utgör en oförskyld anledning till sorg och bekymmer utöfver hvad själfva dödsfallet i sådant afseende medfört. Därtill kommer, att tillämpningen af stadgandet ofta måste blifva synnerligen godtycklig. Stadgandet afser ju icke de fall, då den, som förgjort sig själf, var afvita eller, enligt läkarens intyg, af sjukdom eller ålderdomssvaghet eller annan, utan egen skuld, iråkad förvirring saknade förståndets fulla bruk, och det torde ligga i öppen dag, huru svårt eller stundom rent af omöjligt det kan vara att afgöra, om gärningen skett under sinnesförvirring, eller, därest detta anses utredt, huruvida sinnesförvirringen uppkommit genom egen skuld eller ej.

Häremot vågar jag anföra, att, då det ju ej kan falla någon in att tro, att någon som hälst åtgärd kan träffa den döde, som ju är skild från allt världsligt straff och hvarje världslig åtgärd med afseende på honom själf, så kan det lika litet ingå i någons uppfattning att vare sig det ena eller andra begrafningssättet kan förhindra en gärning, som redan är gjord, utan torde nog begrafningen i stillhet i här berörda afseende uppfattas, såsom ock därmed är afsedt, att nämligen tjäna såsom ett varnande exempel för de lefvande i ändamål att väcka och inplanta en afsky för det religiöst och moraliskt vidriga uti själfmordsgärningen. Den omständighet, att den aflidnes anhöriga med flera närstående träffas af oförskyld sorg och bekymmer utöfver hvad själfva dödsfallet i sådant afseende med-

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)

fört, torde icke kunna tjäna såsom skäl för den ifrågasatta lagändringen, då ett sådant resonnement, för så vidt själfmordet bör anses såsom ett brott eller åtminstone ett *fel*, hvilket ju betonats att det är, då lika väl skulle kunna anföras såsom stöd, t. ex. för en sådan mening, att intet brott bör straffas eller af samhället ogillas därför, att den brottsliges närmaste anhöriga däraf drabbas af en oförskyld sorg. Skall Riksdagen beträda en sådan väg i fråga om den s. k. humanitära eller modärna lagstiftningen, då är jag rädd, att det kan komma att bära allt för fort utför det slipprika och redan betänkligt sluttande moraliska planet. Ej heller torde den omständigheten, att det i vissa fall kan vara svårt att afgöra, under hvilket sinnestillstånd ett själfmord begås, eller att vederbörande myndigheter, som hafva att konstatera detta, icke alltid iakttaga behörig stränghet eller noggrannhet, kunna utgöra skäl för lagändringen, ty, i analogi härmed, skulle man lika berättigadt kunna påstå, att stadganden om straffpåföljder för brott i allmänhet böra upphävas på den grund, att en brottsling, ehuru emot honom visserligen föreliggande besvärande skäl och liknelser, icke alltid, i öfverensstämmelse med folkopinionens mening om hans brottslighet, kan dömas till följd af bristande laga bevisning, eller att lagtolkaren icke alltid lyckas att rätt tillämpa lagen, hvarigenom den sålunda endast framkallar förargelse. Vidare har såsom skäl för lagändringens antagande anförts, att det torde emellertid icke kunna undgås, att användandet af denna form af jordfästning af den stora allmänheten uppfattas som en kyrkans dom öfver den aflidne: och åtskilliga af de inkomna yttrandena gifva ock oförtydligt vid handen, att en dylik uppfattning ej håller är främmande för en del af prästerskapet.

Ja, man kan ju resonera på många sätt till förmån för den sak, man vill framföra, men torde det dock ligga ganska klart för hvar och en, som med allvar vill se saken just från kyrkans synpunkt, att en sådan uppfattning genast måste falla på sin egen orimlighet såsom varande i strid emot kyrkans eget bud, där det ju heter: »dömer icke», samt det för ofrigt för hvar och en ju är klart, att den döde är oberörd af all världslik dom. Jag tror däremot, att denna form af jordfästning egentligen — och det med rätta — uppfattas såsom kyrkans eller dess medlemmars *ogillande* af det syndiga och brottsliga uti den beklagansvärda själfmordsgärningen, och detta anser jag vara icke allenast berättigadt för kyrkans egen värdighets skull, utan jämväl nödvändigt för att i allmänna medvetandet åstadkomma antipati emot och afsky för själfmordet och såsom ett synligt bevis på kyrkans eller det kristliga samhällets sorg därofver. Det är ju för oss alla bekant, att hvar och en redbar person anser såsom en plikt att visa ogillande och afsky för allt, som han finner strida emot religiös uppfattning, gällande lag, god ordning och vedertagna bruk, och då kan jag icke heller tänka mig annat, än det bör vara ännu mera samhällets och särskildt kyrkans rätt och synnerliga plikt att tydligt och kraftigt ådagalägga sin afsky och sitt ogillande af allt hvad som strider emot hennes lära, bud och uppfattning, ty om man ej ogillar det som är uppenbart orätt, så måste det ju anses

så, som om man åtminstone indirekt gillade det — och kan jag icke hjälpa, att det åtminstone för mig förefaller såsom mycket vidrigt, att kyrkan skall tolerera något sådant som själfmordet, hvilket måste betraktas såsom något under hennes värdighet att göra. Att lagen sådan den nu är icke i önskvärd utsträckning kan tillämpas, torde endast få betraktas såsom analogt med hvarje lag, men icke bör väl lagstiftaren taga största hänsynen till undantagen, ty härutinnan såsom i så mycket annat här i lifvet torde gälla, att intet är absolut, utan allt är relativt, och om lagen missbrukas, får väl det stå för deras räkning, som missbruka den, men lagstiftaren måste göra sin plikt emot samhället och tillse hvad dess väl fordrar.

Skola oförvitliga, goda samhällsmedlemmar få samma begrafning som själfmördare och tvärt om, så tror jag vi snart stå inför den uppfattningen, att själfva själfmordet icke är något orätt, utan bör betraktas såsom en helt naturlig och oskyldig företeelse. Nej, om vi älska vår religion, vårt land och folk, så må vi lagstifta så, att det som är straffvärdt straffas samt det orätta ogillas och motverkas, ty därmed gagna vi säkert mera än om vi stifta lagar, som jämnställa brottslingen med den gode och oförvitlige medborgaren.

Herr talman, jag ber att få yrka afslag på det föreliggande lagförslaget.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få börja mitt anförande med att läsa upp § 6 i den år 1894 utfärdade lag, hvarom här är fråga. Denna paragraf lyder så här: »I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvande af groft brott, så ock den, som förgjort sig själf» etc., med några undantag dock, hvilka därefter i paragrafen uppräknas. Paragrafen talar således om den, som afrättats eller dött under föröfvandet af groft brott eller förgjort sig själf. Sedermera har förra årets Riksdag den 8 april skrifvit till regeringen och bedt densamma för Riksdagen framlägga förslag till den ändring i 1894 års lag, att där förekommande bestämmelser om jordfästning i stillhet icke måtte äga tillämplighet i fråga om jordfästning af den, som förgjort sig själf. Med anledning därpå har regeringen nu för Riksdagen framlagt följande ändringsförslag: »I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvandet af groft brott.»

Jag vill då till hvem det vara må framställa den frågan: har icke regeringen absolut följt den önskan, som Riksdagen i sin skrifvelse uttalat? Det finnes, som sagdt, i 1894 års lag omtalade trenne slags personer, som skulle jordfästas i stillhet: afrättade personer, de, som dött under föröfvandet af groft brott, och själfspillingar. Bestämmelsen om dessa senare är nu borttagen i det föreliggande förslaget, i enlighet med Riksdagens uttalade önskan. När beslutet härom fattades i Andra Kammaren, skedde detta utan någon som helst diskussion. Sedan har ärendet gått till regeringen och där fått grundlagsenlig behandling; högsta domstolen har afgifvit sitt yttrande öfver förslaget, och alla dess ledamöter utom en hafva till-

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)

styrkt lagändringen. I detta skick har ärendet återkommit till Riksdagen. Skulle icke då denna kammare visa sig i allra högsta grad oberäknelig, om den år 1903 ginge ifrån sitt år 1902 enhälligt fattade beslut? Sådant vore ju alldeles orimligt. Jag hade verkligen föreställt mig, att hela denna jordfästningsfråga skulle här i kammaren behandlas i allra största »stillhet» och utan alla onödiga ceremonier. Jag skall be att få yrka bifall till det föreliggande utskotts-förslaget.

Herr Räf: Herr talman! Då denna angelägenhet synes mig i vissa afseenden hänga tillsammans med andra spörsmål, som helt säkert blifva föremål för många debatter, beder jag härmed få säga följande:

Från kyrklig synpunkt synes det mig vara alldeles tillbörligt, att den som begått själfmord begrafves i all stillhet. Och jag ser då i denna stillhet dels en sorg öfver hvad som inträffat och dels ett försök att väcka den minsta möjliga uppmärksamhet i samhället, hvilken uppmärksamhet ju endast skulle så mycket mera smärta den efterlevandes på Nya Testamentets ord troende anförvandter. Ty att blifva för mycket uppmärksammas med högtidligheter den dag, man begrafver sina närmaste, som, det Gud förbjude, tagit lifvet af sig, det tror jag ingalunda skulle vara tilltalande. Och den kyrkans medlem, som verkligen skulle vara nog lättsinnig att vid ett sådant tillfälle begära högtidligheter och stor uppmärksamhet, han behöfver säkerligen känna något af den så fruktade och därför förkättrade kyrkans *dom* öfver den, som med berådt mod, vett och vilja tagit lifvet af sig.

Utan att ens försöka ingå närmare i sakens historia, uttalar jag därför min uppfattning vara den, att, om kyrkan vore i den fria ställning, hon enligt mitt förmenande borde vara, vore själfspillingarnas begrafning i den stillhet, där församlingen med uppriktigt deltagande skonade sörjande anförvandter från allt, som väckte onödig uppmärksamhet, alldeles på sin plats.

Från statens synpunkt ter sig dock frågan annorlunda. I många fall är nog den af staten godkända rusdryckshandteringen samt statens mindre noggranna aktgifvande på och bestraffande af andra synder och laster, som förkorta det mänskliga lifvet och som till och med rent hedniska stater med större eller mindre framgång bekämpat och ännu bekämpa, orsak till själfmorden. De af kungl. kommissionen utgifna nykterhetskrifterna, som väl ingen vill jäfva, lämna tillräckliga bevis i detta afseende.

Att nu staten, sedan han först på alla gator och gränder räckt den olycklige den bedårande giftbägaren, sedermera skulle neka det sålunda i dödens fjättrar förda olyckliga offret en vanlig begrafning — ja, det vore att med en Kristian Tyrann icke ens, sedan lifvet vore pressadt i den gyllene skålen, lämna den döda kroppen i okvald besittning af sin graf.

Men det gifves äfven andra synpunkter. Staten bör enligt min åsikt aldrig lägga sig i enskilda medborgares angelägenheter annat

än i sådana fall, där den eller de enskildes åtgärder bevisligen äro till skada för honom själf, annan enskild person eller staten. Att staten således bör hindra en person att taga lifvet af sig eller andra, det kan jag förstå. Men att staten däremot skulle hindra en själfspillings släktingar att, som de för godt finna, begrafva sina döda, det kan jag alldeles icke finna skäl till.

Ej heller kan man rimligtvis anföra, att andra till och med hedniska stater haft förbud mot att anhöriga fått gifva själfspillingen högtidlig begrafning, ty det är då visst, att hvad som än hållit och håller dessa stater tillsammans, inte har det varit eller är det sådana bestämmelser. Däremot verka alla förordningar, som i för staten likgiltiga saker hindra den enskildes frihet, endast missnöje och vantrefnad.

Invändningen, att staten lika väl som kyrkan kan med sin vägran att låta begrafva själfspillingar med samma högtidlighet som andra äfven uttrycka sin sorg faller emot det förhållandet, att staten icke äger motsvarande förutsättningar. Kyrkan äger förutsättningen för att i detta fall kunna *sörja*, men staten kan endast *beklaga* förlusten.

Det gör mig i viss mån ondt att på detta sätt framhålla, huru kyrka och stat enligt mitt förmenande äfven i detta fall måste hafva olika syn på samma sak. Men jag tager mig på samma gång friheten fästa uppmärksamheten vid, att min tankegång därmed alldeles öskt sammanfallit med den erfarenhet, Riksdagens skrifvelse af den 8 sistlidne april fått röna: nästan alla kyrkliga uttalanden om densamma äro afstyrkande och de andra tillstyrkande.

Och *förutsatt att kyrkan i öfrigt vågade sig in på att obetingadt följa »Kristi lag»*, skulle jag å kyrkomöte lika visst yrka afslag, som jag här, herr talman, yrkar *bifall* till utskottets tillstyrkande utlåtande.

Friherre Bonde: Herr talman! Likasom vice ordföranden i lagutskottet hade jag föreställt mig, att denna fråga skulle här behandlats i tysthet och stillhet och att icke några invändningar skulle göras mot en kungl. proposition, som så fullkomligt grundar sig på Riksdagens egen uti skrifvelse framställda begäran. Så har emellertid icke varit fallet, utan här har emot detta lagförslag kommit opposition från vidt skilda håll. Jag anser mig därför böra taga till ordet, på det att icke de, som försvara Kungl. Maj:ts proposition och lagutskottets därpå grundade förslag, måtte komma att, om man räknar de uppträdande talarne, befinna sig i minoritet. Ty att de icke komma att befinna sig i minoritet vid en blifvande omröstning, därom är jag alldeles förvissad.

Det har af olika talare inlagts olika innebörd i begreppet »jordfästning i stillhet», nämligen huruvida man har att betrakta densamma såsom ett uttryck för en kyrkans dom öfver den döde eller såsom ett uttryck för kyrkans sorg öfver det skedda.

För att rätt kunna uppfatta den saken tror jag, att man måste gå tillbaka i tiden och tänka på hela denna saks historia, och huru den utvecklats sig. Såsom vi alla veta, gällde i äldsta tid den be-

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.*

(Forts.)

*Om ändrad
lydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

stämmelsen om själfspillingen, att skarprättaren ägde att taga hand om kroppen och föra den utom staden och gräfvad ned honom. Detta visade, att man betraktade själfspillingen såsom en utom det kristna samhället stående person.

Denna bestämmelse efterträddes sedan af begrafning i stillhet, det vill säga utan klockringning och ceremonier.

Denna utveckling kan icke betraktas annat än såsom ett uttryck för den uppfattningen, att denna själfspilling, som beröfvat sig lifvet, har därigenom begått en så svår handling, att han gjort sig förfallen till de eviga straffen, hvilket man ville symbolisera genom denna begrafning i stillhet. Det var det ursprungliga upphofvet, tror jag, till denna lagbestämmelse. Vi hafva ju ofta hört talas om att det svåraste brott, som kan begås af en människa, är själfmordet, därför att själfmördaren icke har tillfälle att ångra sitt brott, nämligen mord på en af Herren skapad varelse, och alltså enligt den uppfattning, som i forna tider gjorde sig gällande, var hemfallen åt evig fördömelse, hvilket ansågs vänta en hvar, som icke sig ångrar och omvänder.

Det är detta, som jag tror varit det som kyrkan från början velat symbolisera genom denna begrafning i stillhet af själfspillingar, och jag tror, att det är häremot, som en nyare tids uppfattning måste protestera. Vi kunna icke döma något om den Högstes vishet och barmhertighet; vi känna intet om hvad som skall vederfaras de döde; endast aningar och förmodanden, på sin höjd en fast och säker tro, kunna vi hafva därom, med visshet kunna vi ej veta något. Därför är det omöjligt att påstå, att den eller den handlingen är hemfallen till större straff än den andra. Jag anser det därför önskligt, att denna skillnad i lagen borttages.

Här har af åtskilliga talare framhållits, att Kungl. Maj:t borde hafva tagit steget fullt ut, så att, när denna brottsliga handling ej mera brännmärkes, det ej heller borde vederfaras andra brottslingar, och att således äfven afsträffade och de som ljutit döden under förfvande af groft brott skulle få hvad man kallar för en kristlig begrafning. Jag vill visserligen lifligt instämma med dessa däruti, att denna lag kunde och borde hafva utsträckts till alla, så att kyrkan icke i sitt begrafningsformulär gjort någon skillnad, men Riksdagen har just begärt detta, och Riksdagen har fått hvad den begärt.

Kungl. Maj:t har ej gått utöfver hvad Riksdagen begärt, och hade Kungl. Maj:t det gjort, är jag fullt förvissad därom, att den lilla opposition, som här i dag mött, skulle då hafva vuxit ut till en ännu större. Åtminstone är jag säker på att detta lagförslag, som redan är antaget i Första Kammaren, ögonblickligen skulle hafva fallit, om Kungl. Maj:ts förslag afsetts något mera.

Här har äfven af somliga talare framhållits, att det tjänar ingenting till att antaga detta förslag, ty öfver oss står något, som högre är, nämligen kyrkomötet. Och det är detta, som sedan kommer att hafva bestämmanderätten. Vi hörde nyss en talare yttra, att han här röstade för förslaget, men att han där skulle rösta emot

detsamma. Ja, det kan nog hända, att kyrkomötet icke kommer att godkänna förslaget. Men, mina herrar, skall Riksdagen lagstifta på känn om hvad kyrkomötet kommer att göra eller icke göra. Vi böra vara så pass själfständiga, att vi stifta våra lagar och sedan underkasta oss kyrkomötets höga dom. Det är icke vårt fel, om kyrkomötet sedan afslår hvad vi lagstiftat. Det är något, som vi fullkomligt böra lämna ur räkningen.

Om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894.
(Forts.)

Det är flere punkter, som jag antecknat för att bemöta detsamma, men jag anser det vara fullkomligt öfverflödigt att längre draga ut på en redan allt för lång diskussion.

Det är likväl ett uttalande, som jag anser böra bemötas, nämligen att begrafningen i stillhet dock borde betraktas såsom ett straff, och att man, om detta straff skulle afskaffas, likaväl kunde säga, att alla andra straff borde afskaffas!

Jag tror, att detta var att se saken, som man brukar säga, litet in absurdum, och jag förmodar, att den ärade talaren vid närmare eftersinnande skall finna, att såsom straff för den döde betraktadt är dock denna skillnad i begrafningsceremonielet af bra liten betydelse. Jag tror icke att man skall afskräcka någon från att begå den förtviflade handling, som ligger i själfmordet, genom att säga: om ni ej låter bli att taga lifvet af er, får ni ingen högtidlig begrafning. Jag tror, att själfmördaren, som begår sin handling oftast i sinnesförvirring eller åtminstone i en mindre normal sinnesbeskaffenhet, ej fäster sig vid det straff, som ligger däri, att han efter döden ej skall få höra klockorna ringa.

Jag anser på de grunder, som nu blifvit anförda, och andra, som det ej torde vara af nöden att nu framföra, hvilket tiden icke heller medgifver, att det är allt skäl att tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts af lagutskottet förordade förslag.

Med friherre Bonde förenade sig herr *Styrländer*.

Vidare anförde:

Herr Olsson i Heden: Då det synes, som om den ärade talaren på södermanlandsbanken missuppfattat ett yttrande af mig, då jag talade om straff, skall jag be att få nämna, att han af mitt yttrande fått en alldeles motsatt uppfattning mot hvad jag åsyftade, i det att jag yttrade, att det bör vara uppenbart för en hvar, att den döde icke kan träffas af något straff, och att alltså begrafningen i stillhet ej kan betraktas såsom något sådant.

Herr Lindhagen: Till de skäl, som blifvit anförda till försvar för utskottets förslag, skall jag be att endast få foga ett särskildt med anledning däraf, att här så skarpt betonats, att det är kyrkans rätt och plikt att antingen fälla sin dom eller uttrycka sin sorg just öfver själfspillingens gärning. Då ställde sig den gamla lagen i detta fall på en mera konsekvent ståndpunkt, i det att den stadgade, att »de, som kristligen lefvat hafva, skola, när de dö ifrån denna värl-

*Om ändrad
tydelse af
6 § i lagen
angående
jordfästning
den 25 maj
1894.
(Forts.)*

den, ärligen och på behörigt sätt till grafven befordrade varda», men att däremot de, som »fört ett ogudaktigt lefverne och dött i grofva synder», skulle begravas på annat sätt. Den ståndpunkten kunde man förstå, men man har väl numera upphört att tudela människorna i två sådana kategorier, dels därför att det är ganska svårt i tillämpningen och dels kanske äfven därför, att man mer och mer börjat lystra till satsen »dömer icke». Att då ändock bibehålla det stadgandet, att själfspillingar skola på ett alldeles särskildt sätt brännmärkas, synes mig vara ohållbart, ty jag kan icke förstå, hvarför kyrkan i allmänhet skall underlåta att visa sin sorg öfver personer, som dött i grofva synder, men däremot sätta sitt brännmärke på personer, som begått själfmord. Detta synes mig vara en inkonsekvent uppfattning, som ej längre kan upprätthållas, och äfven detta är ett skäl, hvarför jag yrkar bifall till förslaget.

Herr Zimdahl: Herr talman! Mina herrar! En röst från den plats, jag har äran stå på, kan icke betyda så mycket i en fråga, hvars utgång kan med tämligen stor visshet på förhand beräknas. Men jag har endast önskat att få till protokollet antecknad, att jag för min del icke kan med min röst bidra till bifall till den kungl. propositionen. Skälen till denna min ståndpunkt äro hufvudsakligen framförda utaf den högt ärade talaren på gottlandsbänken. Jag vill understryka det skälet, att, enligt hvad jag tror, ett bifall till den föreliggande propositionen skulle åstadkomma ett stort missnöje icke blott bland svenska kyrkans prästerskap i allmänhet taget, utan också ibland den stora allmänheten.

För öfrigt vill jag blott hafva sagt, att anförvandter till själfspillingar skulle säkerligen mycket hellre se, att denna själfspilling begrofvades i all tysthet, än att han skulle begravas efter samma ritual och med samma högtidlighet som begrafningar i allmänhet.

Häruti instämde herr *Hörnstén*.

Herr Hedlund: Herr talman! Min ärade kamrat på göteborgsbänken framhöll inkonsekvensen af att, om en person begår ett groft brott och sedan blir gripen, domförd och afrättad, denne skall begravas i stillhet, medan, om han återigen efter att hafva begått samma brott undandraget sig den mänskliga rättvisan genom själfmord, han icke kan förnekas vanlig begrafning. Jag tror nu, att inkonsekvenser komma vi öfver hufvud icke ifrån, så länge man har undantag i afseende på begrafningssättet.

Men i detta fallet förefaller mig icke inkonsekvensen vara af den påfallande art, som han tyckes tillägga den. I ena fallet göres noggrann undersökning, huruvida den personen varit i tillräckligt tillstånd, och därefter fälles domen. I andra fallet åter ligger han själf död och kan icke försvara sig, ingen kan döma om huruvida han vid brottets begående varit i tillräckligt tillstånd eller icke. Däri att han skall äga rätt till samma begrafning som personer, som

på vanligt sätt afidit, ligger då, att man undandrager sig domen öfver den döde. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Med herr Hedlund instämde herr *Wavrinsky* i Stockholm.

Öfverläggningen var härmed afslutad.

Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels afslag å berörda hemställan och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen, som nu till proposition upptog dessa yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja godkänt; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Voteringen utföll med 150 ja mot 52 nej, och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Härefter föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända lagutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen; och

n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

§ 9.

Under åberopande af i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, hemställde herr talmannen, det kammaren ville besluta, att nästa onsdag den 11 innevarande februari företaga val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom af sex suppleanter för dessa valmän.

Denna herr talmannens hemställan bifölls.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 2, 6, 7 och 8 här ofvan omnämnda ärenden.

§ 11.

Herr *A. Olsson* i Mårdäng aflämnade en motion, n:o 131, om skrifvelse till Konungen angående åtgärder till skydd mot de faror för det allmänna hälsotillståndet, som kunna föränledas af vissa slag af fabriksdrift.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial, n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 13, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor; och

n:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m.;

bevillningsutskottets memorial, n:o 3, i anledning af Riksdagens justitieombudsmans framställning om kontrollen öfver stämpelupp-
börden;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet;

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af 2 kap. 2 § byggningsbalken; och

n:o 7, i anledning af väckt motion angående ändring af § 121 i stadgan om skiftesverket i riket; samt

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts memorial, n:o 1, med anledning af remiss från Andra kammaren af herr Segerdahls motion, n:o 121.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>O. N. Olsson</i>	i Heden	under 14 dagar fr. o. m. d.	11 febr.,
„	<i>C. T. Lind</i>	„	10	„ „ „ 11
„	<i>A. P. Gustafsson</i>	i Sjögesta	„ 3	„ „ „ 9
„	<i>L. P. Broomé</i>	i Bårslöf	„ 6	„ „ „ 7
„	<i>C. E. Johansson</i>	i Berga	„ 2	„ „ „ 9
„	<i>C. H. Setterberg</i>	„	„ 3	„ „ „ 9
„	<i>O. G. Erikson</i>	i Öfre Odensvi	„ 2	„ „ „ 9

herr	<i>G. N. T. af Callerholm</i>	under	2	dagar fr. o. m. d.	9	febr.,	
”	<i>H. Hallin</i>	”	14	”	”	11	”
”	<i>J. Forssell</i>	”	3	”	”	9	”
”	<i>P. Jönsson i Färeköp</i>	”	5	”	”	9	” och
”	<i>K. F. G. Almqvist</i>	”	2	”	”	9	”

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,57 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.